

Concept Accountantsverslag

Gemeente Heerde

Boekjaar 2023

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Heerde
Postbus 175
8180 AD HEERDE

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2023

KENMERK:
Concept versie 21-6-2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2023 van Gemeente Heerde, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 21 september 2023, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Ondertekening alleen in definitieve versie

M.C.J.M. Bekker RA

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting

2. Opdracht, scope en uitkomsten

3. Belangrijkste bevindingen

4. Financiële positie

5. Bevindingen & aanbevelingen interne beheersing

6. Uitkomsten deel-onderzoeken

7. Overige onderwerpen

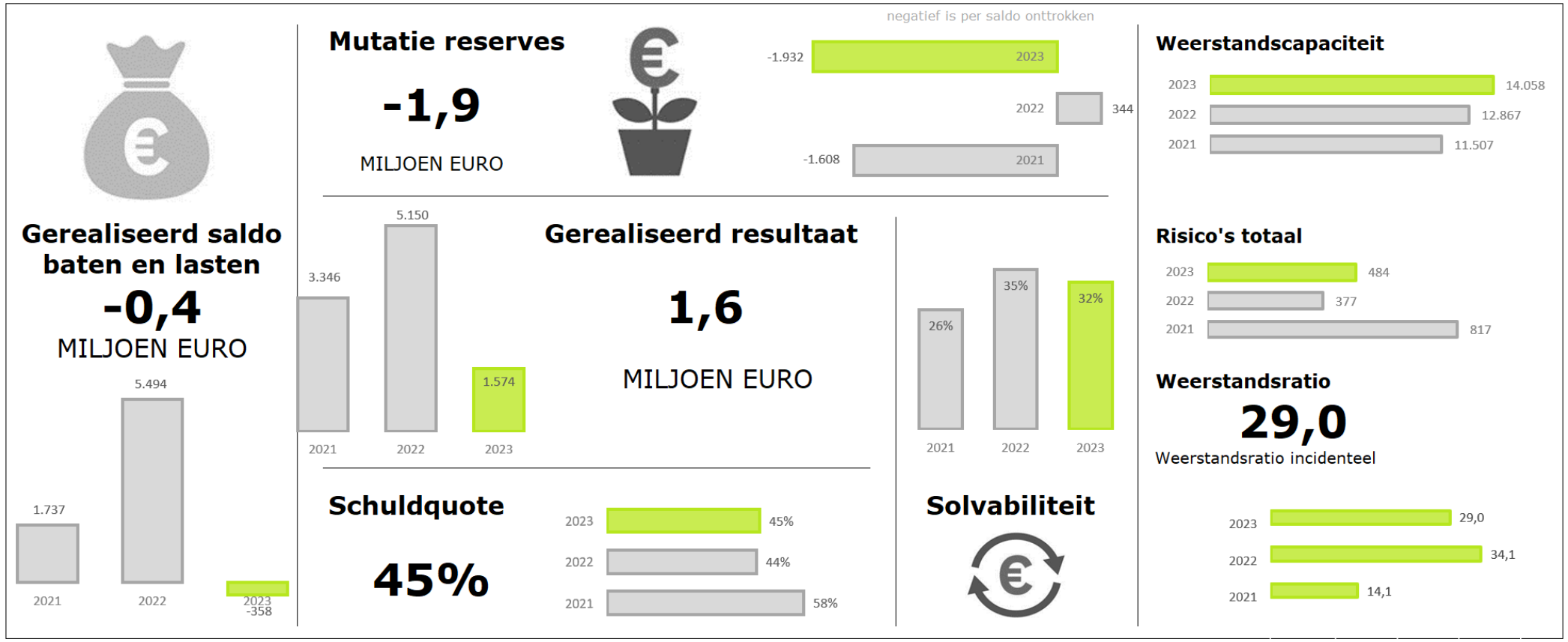
Bijlagen

1. Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Bestuurlijke samenvatting

	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.
	Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet in materiële zin aan de laatste actuele voorschriften.
	Het Besluit Begroting en Verantwoording is nageleefd in 2023. Gemeente Heerde heeft er voor gekozen de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en de toelichting hierop in de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel te laten zijn van het jaarverslag, ondanks dat dit conform de BBV in formele zin nog niet verplicht is. Op deze wijze heeft de Gemeente Heerde invulling gegeven aan de aanbeveling van het Rijk om de verantwoording op te nemen, zoals de wetgever had beoogd. Op deze wijze wordt ook invulling gegeven aan de lokale afspraken tussen het college en de gemeenteraad, zoals opgenomen in de aangepaste verordeningen. Tevens kan de toezichthouder en het Rijk gebruik maken van de opgenomen verantwoording.
	Uit onze controle met betrekking tot ons getrouwheidsoordeel blijken enkele controleverschillen. Deze zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. Deze correcties worden in dit verslag toegelicht. Daarnaast constateren we, in lijn met voorgaande jaren, dat niet voor alle lasten met betrekking tot het sociaal domein (Jeugdzorg en WMO, zowel ZIN als PGB) de Gemeente Heerde de prestatielevering kan vaststellen. De onzekerheid in de controle bedraagt € 389 duizend. Daarnaast is sprake van een onzekerheid ad € 526 duizend als gevolg van ontbrekende brondocumentatie voor de prestatielevering en de prijs van inkopen.
	Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2023 van de Gemeente Heerde voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
	Wij hebben geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd, met uitzondering van de onzekerheid omtrent de vaststelling van de Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden.

Bestuurlijke samenvatting

	Het boekjaar 2023 sluit met een financieel resultaat van € 1,5 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de Gemeente Heerde bedraagt € 30,1 miljoen (2022: € 31,4 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 32% (2022: 35%). De vermogenspositie is dan ook gezond te noemen. Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de incidentele weerstandscapaciteit toereikend is. De structurele weerstandscapaciteit is van onvoldoende omvang om de structurele risico's te kunnen opvangen. Ondanks de gezonde financiële vermogenspositie zal de Gemeente Heerde, gezien de ontoereikende weerstandscapaciteit blijven inzetten op de lobby richting het Rijk voor voldoende financiering voor hun taken.
	1 januari 2023 is het boekjaar waarop de Gemeente Heerde voor het eerst dient te rapporteren in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat de Gemeente Heerde deze verantwoording heeft opgenomen in de jaarrekening en de bevindingen heeft toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. *Daarbij constateren wij dat de gemeente Heerde nog stappen kan zetten in de opzet en aanpak van een verbijzonderde interne controle om te komen tot een onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording. Wij wijzen u in dat kader op onze aanbevelingen in het hoofdstuk 'belangrijkste bevindingen'.* Wij willen u erop wijzen dat het totaal van de rechtmatigheidsbevindingen van het college uit komt op € 2,8 miljoen voor wat betreft het begrotingscriterium. Deze bevinding ziet enerzijds (€ 1,4 miljoen) toe op een overschrijding van de lasten en anderzijds (€ 1,8 miljoen) toe op onderschrijdingen van de lasten en over- en onderschrijdingen van de baten. Deze overschrijding van de lasten is voor € 0,4 miljoen passend binnen het beleid en de afspraken tussen raad en college, daarmee behoeft het college deze overschrijdingen niet mee te wegen. De overige rechtmatigheidsbevindingen hebben betrekking op inkopen die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed waardoor de rechtmatigheidsbevindingen van het college uitkomen op € 1,4 miljoen voor wat betreft het voorwaardencriterium. Het totaal van de onrechtmatigheden komt hiermee uit op € 4,2 miljoen. Wij adviseren u kennis te nemen van de toelichting die het college opgenomen heeft in de paragraaf bedrijfsvoering.
	We hebben vanuit onze zijde ervaren dat de samenwerking met de ambtelijke organisatie tijdens het controleproces prettig en constructief is verlopen, ondanks enkele bijzonderheden. De bijzonderheden zijn nader toegelicht in het verslag onder de 'overige bevindingen'.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening.
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 21 september 2023 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 674.020. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op 30 oktober 2023 vastgestelde controleprotocol over boekjaar 2023.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 674.020
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 2.022.060
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 33.701

De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals vastgelegd in uw financiële verordening, wijken beperkt af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. Dit leidt ertoe dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties:

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 674.020
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 50.000

Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- Schattingsposten en veronderstellingen van het management (doorbreking van AO/IB door het management);
- Waardering van de grondexploitaties;
- Nauwkeurigheid van de inkopen;
- Invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (en de daarbij horende verantwoordelijkheden voor u);
- WNT-verantwoording.

Uitkomsten
Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.

De geconstateerde controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

Tevens zijn er onzekerheden met betrekking tot de prestatielevering van de Zorg in Natura (ZiN) uit hoofde van de Jeugdwet ter hoogte van € 232 duizend, uit hoofde van de WMO € 60 duizend en Persoonsgebonden budget (Pgb) van € 96 duizend uit hoofde van de Wmo en de Jeugdwet.

De genoemde fouten en onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Opdracht, scope en uitkomsten

Frauderisico's en continuïteit
Onze controleverklaring over boekjaar 2023 bevat, gelijk aan voorgaand jaar, een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit. Dit op basis van de vanaf 2022 gewijzigde beroepsregels voor accountants (NV COS 700). Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controleaanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

Frauderisico's
Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt
Het college dan wel het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkend.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:
- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten;
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Corruptierisico – Niet naleven van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen om gunning aan een bevriende partij mogelijk te maken
Dit risico is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico, doordat gemeenten bij een grote diversiteit aan leveranciers inkopen, waarbij contracten/raamovereenkomsten worden overeengekomen.
Er is ook een groot aantal ambtenaren die inkopen kunnen initiëren en al dan niet met behulp van inkoopspecialisten deze inkopen realiseren. Hierdoor bestaat inherent een risico op kickbacks en belangenverstrengeling.

Om dit risico te ondervangen hebben wij aan de hand van de door de Verbijzonderde Interne Controle opgestelde spendanalyse een risicogerichte deelwaarneming verricht. Op basis van geselecteerde aanbestedingsdossiers is vastgesteld dat de juiste aanbestedingsprocedure is gevolgd, dat meerdere medewerkers betrokken zijn geweest bij het proces van gunning en gemeente de leverancierskeuze heeft gemaakt op basis van vooraf vastgestelde criteria. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Continuïteit
Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuiteitsveronderstelling getoetst. Wij hebben vastgesteld dat de Gemeente Heerde een sluitende meerjarenbegroting heeft. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandsrisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. De gemeente licht dit zelf ook toe in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag.

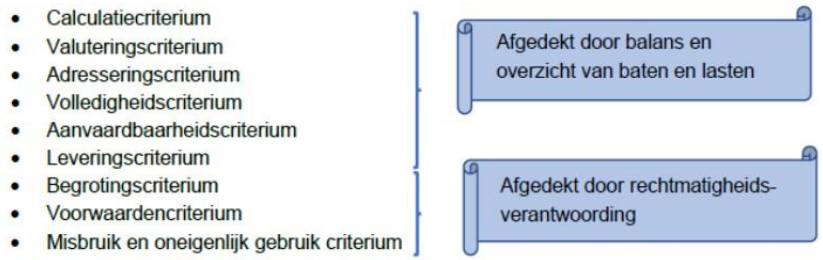
3. Belangrijkste bevindingen

De rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
Tot en met boekjaar 2022 verstrekten wij als accountant zelfstandig een oordeel over de rechtmatige totstandkoming van de lasten, de baten en de balansmutaties op basis van de controle in onze controleverklaring. Dit rechtmatigheidsoordeel betrof een oordeel of deze transacties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en de gemeentelijke verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Met ingang van boekjaar 2023 wordt een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening. In deze rechtmatigheidsverantwoording legt het college verantwoording af. Alle rechtmatigheidsafwijkingen (individueel en/of cumulatief) boven de door u als raad vastgestelde verantwoordingsgrens (€ 674.020) worden in de rechtmatigheids-verantwoording benoemd. Ons getrouwheidsoordeel over het getrouwe beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten, lasten als van de activa en passiva ziet ook toe op de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording en daarmee op de juistheid en volledigheid van de in de rechtmatigheidsverantwoording vermelde rechtmatigheidsfouten en de financiële rechtmatigheid met inachtneming van de verantwoordinggrens.

Bij het verantwoorden over de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening zijn negen rechtmatigheidscriteria van toepassing. Zes criteria (kunnen) direct van invloed zijn op de posten in de balans en de staat van baten en lasten (zien toe op getrouwheidsaspecten inzake grootte en de samenstelling van zowel de baten en de lasten als van de activa en passiva) en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten van de baten, lasten en balansmutaties en raken niet de grootte en samenstelling. Het college is verantwoordelijk voor alle negen criteria; in de jaarrekening van het college worden deze afgedekt langs de volgende lijnen:

Op grond van Kadernota rechtmatigheid wordt over de criteria die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening niet gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. In de rechtmatigheids-verantwoording komen dus alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die ook gelden voor getrouwheid, te weten: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik.

Begrotingscriterium
De rechtmatigheidsverantwoording bevat belangrijke informatie voor het (politieke) verantwoordingsdebat van de gemeenteraad met het college.

U stelt als raad met het vaststellen van de begroting de budgettaire kaders voor de uitgaven, investeringen en reservemutaties vast. Met het vaststellen van de geactualiseerde financiële verordening heeft u vastgelegd op welke wijze binnen uw gemeente om moet worden gegaan met begrotingsoverschrijdingen en welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel). In de Kadernota rechtmatigheid beveelt de commissie BBV daarnaast aan dat het college de afwijkingen op het begrotingscriterium nader toelicht in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag. Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves doorvoert die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

Wij hebben vastgesteld dat het college de afwijkingen ten opzichte van de geautoriseerde begroting en kredieten en de kaders, zoals die door de gemeenteraad zijn vastgesteld en die individueel en/of cumulatief de verantwoordingsgrens overschrijden, juist en volledig heeft opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording en dat de bepalingen uit de financiële verordening inzake acceptabele overschrijdingen juist zijn toegepast..

De rechtmatigheidsverantwoording

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium ziet toe op voorwaarden die gelden voor de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit externe en interne regelgeving en hebben betrekking op aspecten zoals: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur voor zover deze relevant zijn voor de financiële rechtmatigheid. In het door u vastgestelde normenkader is een inventarisatie van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving opgenomen. Het niet in acht nemen van de geldende voorwaarden bij *financiële beheershandelingen* leidt tot een onrechtmatigheid die het college moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording als de verantwoordingsgrens (op basis van individuele en/of cumulatieve onrechtmatigheden) wordt overschreden.

Een belangrijk onderdeel van het voorwaardencriterium is de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit de controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor enkele gemeentelijke inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 1,4 miljoen niet de juiste procedure is gevolgd. Dit bedrag is daarom als rechtmatigheidsfout aangemerkt. Deze wordt veroorzaakt doordat bij overschrijdingen van het drempelbedrag er ten onrechte niet conform het Europees regime is aanbesteed of doordat er sprake is van een uitzondering op de aanbestedingsregels zonder dat daar een adequate juridisch pleitbaar standpunt is ingenomen. In de paragraaf bedrijfsvoering is door het college een toelichting gegeven op de bevindingen en het verbetertraject ter vermindering van het risico op het ontstaan van deze onrechtmatigheden.

Er zijn echter ook voorwaarden waar geen mogelijke financieel gevolg aan is verbonden. Dan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Deze situatie doet zich ook voor bij het niet naleven van de Kasgeldlimiet en Renterisiconorm van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Volgens een stellige uitspraak van de Commissie-BBV betreffen deze afwijkingen van het voorwaardencriterium formele rechtmatigheidsfouten die in de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd. Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Heerde zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Subsidieverstrekkingen
Uw gemeente heeft in haar subsidieverordening staan dat een aanvraag om een subsidie binnen een termijn van 13 weken wordt afgehandeld. Wij hebben echter vastgesteld dat de gemeente Heerde niet binnen de gestelde termijn heeft gereageerd. Op dit onderdeel is de subsidieverordening 2020 niet nageleefd, waardoor sprake is van een niet financiële onrechtmatigheid. Gezien de niet financiële aard hoeft deze niet te worden vermeld in de rechtmatigheidsverantwoording. Het college heeft dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)
Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van effectieve maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregels om overheidssubsidies en bijdragen te ontvangen dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Deze maatregelen hangen veelal samen met de interne beheersing ter borging van het voorwaardencriterium. Het college heeft in de rechtmatigheidsverantwoording een uitspraak gedaan in hoeverre het M&O-beleid feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen effectief werken.

.

Grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen de afgelopen jaren hoog en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico's:

- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod.
- Stijgende energie- en grondstofprijzen.
- Krapte op de arbeidsmarkt.
- Stikstofproblematiek.
- Beschikbaarheid van aansluitingen nutsvoorzieningen.
- Verduurzamingsopgave.
- Stijgende rente.
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel.

De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.
Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Wel verwijzen wij naar het derde deelonderzoek in paragraaf 6 uitkomsten deelonderzoeken, waarin onze adviezen zijn gegeven.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's
Het college heeft op grond van de keuzes van de raad de grondexploitatie geactualiseerd en de calculaties berekend. Het college heeft beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een verliesvoorziening moet worden getroffen of er tussentijds winst moet worden genomen.

Ten opzichte van 31 december 2022 is de boekwaarde van de post grondexploitatie gewijzigd van € 1,3 miljoen naar € 1,1 miljoen. De wijziging van de boekwaarde gedurende 2023 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	1.383	1.330
Investeringen	791	317
Grondverkopen	- 270	- 400
Tussentijdse winstneming/afgesloten projecten	248	158
Mutatie verliesvoorziening	- 960	- 22
Boekwaarde per 31 december	**1.191**	**1.383**

Tussentijdse winstneming
De tussentijdse winstneming in 2023 heeft voornamelijk betrekking op complex 'Gebiedsontwikkeling Veldweg'. Wij hebben vastgesteld dat de tussentijdse winstneming conform de voorgeschreven POC-methode heeft plaatsgevonden.

Verliesvoorziening
De voorziening verlieslatende complexen is ten opzichte van 2022 met € 0,9 miljoen toegenomen. Deze toename ziet voornamelijk toe op de vastgestelde grondexploitatie Centrumplan Heerde.

Sociaal domein

Algemeen
De Gemeente Heerde voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	Mandatering	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	Lucrato	Delegatie	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Tozo	RBZ	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Jeugd en Wmo ZIN
De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo en Jeugd ZIN vindt plaats vanuit de gemeente. De uitvoering van deze taken vindt plaats binnen de gemeente in regionale samenwerking. Hiervoor zijn zorgleveranciers gecontracteerd, die in opdracht van de gemeente zorg leveren aan cliënten. De verantwoording van de daaruit voortkomende lasten vindt plaats in de jaarrekening van de gemeente, waardoor ook de eindverantwoordelijkheid voor de controle van de prestatielevering uiteindelijk bij de gemeente berust. De gemeente is echter niet de prestatieafnemer.
Met de (grote) zorgaanbieders is daarom, evenals voorgaande boekjaren, afgesproken dat zij op basis van het controleprotocol van Ketenbureau i-Sociaal Domein (iSD) een controleverklaring verstrekken over de juistheid en volledigheid van de geleverde en gedeclareerde zorg in natura (hierna: ZIN) in het boekjaar.

Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd.
Mede gezien de omvang van een aantal zorgaanbieders zal uw gemeente niet van alle zorgaanbieders een controleverklaring ontvangen. Daarnaast is sprake van resterende onzekerheden doordat voor een aantal zorgaanbieders geldt dat de gehanteerde materialiteit voor de verstrekte (goedkeurende) controleverklaring boven de voor uw gemeente geldende toleranties ligt. Deze onzekerheden werken door in de jaarrekening van de gemeente inzake levering van de Wmo Zorg in Natura ad € 60.684 duizend en de Jeugdwet Zorg in Natura ad € 232.103 duizend.

Eigen bijdrage WMO
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Heerde heeft deze onzekerheid nog niet in de jaarrekening 2023 toegelicht.

PGB's
De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2023 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. Daarentegen blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Derhalve heeft de Gemeente Heerde aanvullend onderzocht of de kosten nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Uit onze beoordeling van dit onderzoek concluderen we dat de kosten PGB getrouw verantwoord zijn in de jaarrekening 2023.
Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Uw gemeente heeft zelf geen werkzaamheden verricht om zekerheid te krijgen rondom de prestatielevering binnen de PGB. Daarom is sprake van een onzekerheid ten aanzien van de PGB's van € 96.389.

Overige bevindingen

Grondexploitatie
In het centrumplan Heerde waren interne opbrengsten meegerekend ter dekking van het projectresultaat. In feite daarmee is sprake van een verlieslatende grondexploitatie. Conform BBV notitie grondbeleid is het niet toegestaan om interne opbrengsten toe te rekenen aan een grondexploitatie. De boekwaarde is daarmee aangepast en een verliesvoorziening getroffen van € 943 duizend.

Materiële vaste activa
Tijdens de controle is geconstateerd dat de investeringen inzake het project M2A en zaakgericht werken niet in alle gevallen voldoen aan de activeringscriteria. Binnen dit project is namelijk sprake van een aantal Saas-oplossingen. Dit betekent dat feitelijk sprake is van dienstverlening in de vorm van een abonnement waarmee wordt ingelogd bij de leverancier. Naar aanleiding van onze controle is een correctie in de beginbalans doorgevoerd van € 874 duizend en heeft over 2023 een correctie plaatsgevonden met een neerwaartse resultaatimpact van € 284 duizend.

Voorziening wachtgeldverplichting college
De voorziening wachtgeld is op basis van gewijzigde uitgangspunten herrekend. Hierdoor zijn de inschattingen gewijzigd ten opzichte van de concept jaarrekening. Als gevolg van een wijziging in de uitgangspunten is de huidige wachtgeldvoorziening herberekend.

Daarbij is sprake van schattingsonzekerheid ten aanzien van de hoogte van de verwachte voorziening van € 1.089 duizend, welke dient te worden toegelicht in de jaarrekening. Deze correctie is verwerkt in de jaarrekening.

Prestatielevering inkopen
Vanuit de interne controle is naar voren gekomen dat de documentatie van de prijs en de prestatielevering op enkele waarnemingen niet aanwezig is. Door het ontbreken van de brondocumentatie is er sprake van een onzekerheid in de populatie. De extrapolatie over de gehele populatie bedraagt € 526 duizend.

Jeugdwerk
Afgelopen jaar had uw gemeente te kampen met een tekort aan jeugdwerkers voor het jongerenwerk. Daarom heeft uw gemeente met de detacheerder overlegt of er meer uren konden worden gemaakt dan contractueel overeengekomen en is gebruik gemaakt van vrijwilligers. Verder maakt uw gemeente voor STIP (steun- en informatiepunt) gebruik van 3 bankpassen met een weeklimiet die ter beschikking zijn gesteld aan 3 uitvoerend medewerkers.

Uit onze detailcontrole op de kosten blijkt dat uw gemeente geen duidelijke visie heeft op de uit te voeren werkzaamheden door jeugdwerk en welk type kosten hiervoor mag worden gemaakt ten laste van de gemeente (doelmatigheid). Gezien de aard van de werkzaamheden en hierbij horende kosten waarbij uw gemeente onder andere ook gebruik maakt van vrijwilligers wijzen wij uw gemeente – mede in relatie tot het ontbreken van een duidelijke visie – op mogelijke fiscale risico's en risico's op overtreding van andere wet- en regelgeving waarvoor uw gemeente aansprakelijk is.

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2023 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Verbonden partijen
Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van Gemeente Heerde. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:
- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de hieraan te stellen eisen.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De gemeentesecretaris was bij aanvang van 2023 in loondienst en is ongewijzigd gebleven. Met de interim griffier heeft uw gemeente een detacheringsovereenkomst afgesloten tot en met 31 juli 2023. Vanaf 1 juli is een nieuwe griffier in loondienst getreden. Correcties nog te verwerken in aangepaste JR.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

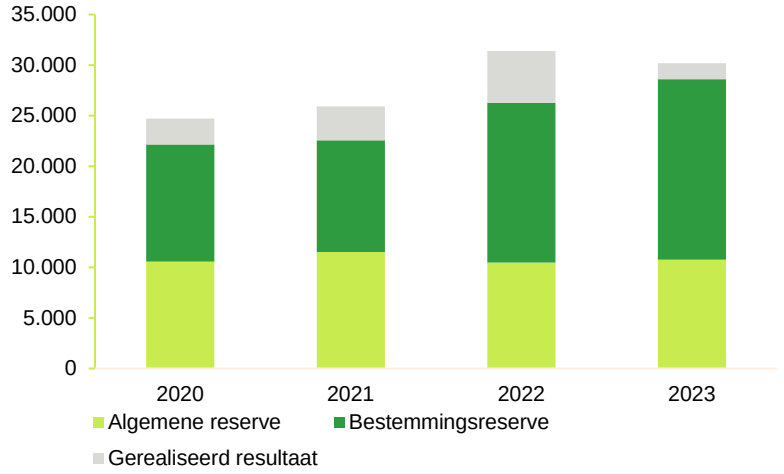
Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

4. Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2023 volgens de jaarrekening € 30,1 miljoen.

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 28,5 miljoen is € 10,7 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze algemene reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 0,3 miljoen. Per saldo is gedurende 2023 € 2 miljoen gedoteerd aan de bestemmingsreserves. Het gerealiseerde resultaat in 2023 bedraagt € 1,5 miljoen.

Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde resultaat bedraagt afgerond € 1,5 miljoen positief. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een resultaat van nihil.

Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is geen verdere verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Deze verklaring is wel gegeven in de programmaverantwoording per programma als onderdeel van het jaarverslag. Wel is als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de programmaverantwoording als onderdeel van het jaarverslag.

Meerjarenperspectief
In meerjarenperspectief blijkt uit uw programmabegroting 2024 dat operationeel voor de jaren 2024-2026 een voordeel geraamd is. Evenwel blijft het in het huidige onstuimige economische tij van belang de ontwikkeling van de financiële positie komende periode nauwgezet te blijven volgen.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen in %	Gemeente Heerde		Landelijk	
	2023	2022	2023 (begroting)	2022
Netto schuldquote	45%	44%	71%	39%
Netto schuldquote gecorrigeerd	41%	41%	65%	33%
Solvabiliteit	32%	35%	31%	39%
Grondexploitaties	3%	2%	6%	6%
Belastingcapaciteit	116%	116%	105%	102%
Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	1%	5%

Het kengetal schuldquote is licht gestegen in 2023, maar blijft laag.

De solvabiliteit daalt naar 32% in 2023. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. Aan de bovenkant oordeelt het VNG dat een solvabiliteit boven de 50% als zeer goed aan te merken is.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Gegeven de beperkte omvang van de gemeentelijke grondexploitaties is dit cijfer lager dan het landelijk gemiddelde.

Belastingcapaciteit: de lastendruk in de gemeente Heerde ten opzichte van het landelijk gemiddelde bedraagt 116%.

Op basis van het kengetal “structurele exploitatieruimte” blijkt dat dit cijfer negatiever is dan het landelijk gemiddelde. Het cijfer geeft aan dat de structurele begrotingsruimte beperkt is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hiernaast is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De incidentele weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserves, de structurele weerstandscapaciteit vanuit de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:
- Algemene uitkering;
- Inkomensdeel van de Participatiewet;
- Loon en prijspeil;
- Bedrijvenpark Hattemerbroek;
- Eigenrisicodrager politieke bestuurders;
- Grondexploitatie;
- Wonen in een geschikte woning;
- Afvalstoffenbegroting;
- Begraafplaatsexploitatie;
- Omgevingsvergunningen;
- Restrisico.

We merken op dat in de incidentele weerstandscapaciteit voldoende is om de incidentele risico's op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit is van onvoldoende omvang om de structurele risico's te kunnen opvangen. Dit komt overeen met de visie van de Gemeente Heerde waardoor de gemeente blijft inzetten op de lobby richting het Rijk voor voldoende financiering voor hun taken.

(x € 1.000)	2023	2022	2021
Incidentele weerstandscapaciteit	€ 14.058	€ 12.867	€ 11.507
Structurele weerstandscapaciteit	€ 1.047	€ 1.083	€ 6.623
Incidentele risico	€ 484	€ 377	€ 817
Structurele risico	€ 3.334	€ 1.660	€ 1.568
Grondexploitatie risico	€ 104	€ 127	€ 817
Weerstandsratio 1 - incidentele weerstandscapaciteit : incidentele risico	**29**	**34,1**	**14,1**
Weerstandsratio 2 – reserve grondexploitatie : risico grondexploitatie	**10,8**	**8,8**	**8,1**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

De ratio's zijn verbeterd ten opzichte van vorig jaar doordat enerzijds de weerstandscapaciteit is gestegen en anderzijds het incidentele risico is gedaald. Hiermee classificeert u uw weerstandsratio als uitstekend.

5. Bevindingen & aanbevelingen interne beheersing

Bevindingen interne beheersing

Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2023 hebben wij in maart 2024 een managementletter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening. Hierna nader toe te lichten:

- Waardering van uw grondexploitatie
- Invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (en de daarbij horende verantwoordelijkheden voor u);
- WNT-verantwoording.
- Nauwkeurigheid van de inkopen.
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen.

Geautomatiseerde gegevensverwerking
Wij rapporteren onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de accountantscontrole van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De Raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2023 uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit onze verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot de ingeschatte frauderisico's in de controleverklaring.

Bevindingen interne beheersing

Fraudebeheersing en onze observaties
Om bestuurders en toezichthouders houvast te bieden heeft het NBA in februari 2022 de brochure “Frauderisicobeheersing” uitgebracht. Wij adviseren u om kennis te nemen van de 11 aanbevelingen die hierin zijn gedaan.

Onderzoek laat zien dat het grootste deel van de fraudegevallen door middel van een ‘tip’ aan het licht komt. Dit maakt het belang van een fraudemeldpunt en klokkenluidersregeling groot. Wij zijn van mening dat uw organisatie dit binnen uw interne internetpagina toereikend heeft ingericht. Het is goed uw medewerkers hier periodiek van bewust te maken.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving.

Daarnaast constateren wij dat u uw frauderisico-analyse heeft geupdate, waarbij u de voor u relevante aanbevelingen heeft verwerkt.

In de paragraaf ‘Overige bevindingen’ geven wij een nadere toelichting over de verplichting om in onze controleverklaring te rapporteren over fraude.

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico’s
Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking “Corruptie, werkzaamheden van de accountant” verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Heerde beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Gemeente Heerde heeft zelf werkzaamheden uitgevoerd om te controleren dat de aanbestedingen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed. Wij hebben steekproefsgewijs een deel van deze werkzaamheden gecontroleerd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

6. Uitkomsten deelonderzoeken

3. Deelonderzoeken auditcommissie

3.1 Uitkomsten deelonderzoeken

Deelonderzoeken raad

Jaarlijks formuleert de raad enkele onderzoeksvragen die parallel lopen aan de jaarrekeningcontrole. De afgesproken onderzoeksvragen over 2023 zijn hieronder benoemd. De volledige uitkomsten rapporteren wij in het accountantsverslag 2023. Onderzoeksvraag 2 is gelijk aan voorgaand jaar, waardoor wij de informatie over de opzet van het proces hebben overgenomen uit de management letter van voorgaand jaar.

Onderzoeksvraag 1: *Zijn de lasten Loonkostensubsidie, Bijstand en Bijzondere bijstand, zijnde drie budgetten ten behoeve van het tegengaan van armoedebeleid, nauwkeurig verantwoord? Hoeveel nieuwe aanvragen waren er in 2023 en hoeveel van deze nieuwe aanvragen hebben tot een toekenning geleid?*

Uit de controle op de lasten loonkostensubsidie, bijstand en bijzondere bijstand zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. In 2023 waren er 3069 Nieuwe aanvragen, waarbij een dezelfde persoon meerdere aanvragen kan hebben ingediend. Daarvan hebben 2108 geleid tot een toekenning.

Onderzoeksvraag 2: *Zijn de lasten ten behoeve van de opvang voor vluchtelingen uit de Oekraïne nauwkeurig verantwoord en is het proces toereikend opgezet om de volledigheid van de verantwoorde uitgaven te waarborgen?*

Er is een coördinator aangesteld die naast afdeling financiën belast is met de verwerking van de uitvoeringslasten. Daarnaast bewaakt de coördinator het budget. De kosten worden op een separate kostenplaats gelabeld. De rechtmatigheid van de lasten wordt tijdens de jaarrekeningcontrole gecontroleerd bij desbetreffende Sisa-regeling.
De grootste kostenposten betreffen huur, energie en salaris en zijn terugkerend van aard binnen het proces. De volledigheid van deze kosten kan door middel van cijferanalyse, waarbij een verwachting wordt opgebouwd, worden gecontroleerd. De volledigheid van de verantwoorde overige c.q. incidentele uitgaven is lastiger vast te stellen. Hiertoe adviseren wij u om in de financiële administratie na te gaan onder welke kostensoorten het risico wordt ingeschat dat boekingen mogelijk niet volledig zijn gelabeld aan de Sisa-regeling en deze aan een nader onderzoek te onderwerpen. Uit de controle op de nauwkeurigheid van de lasten zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Onderzoeksvraag 3: *Zijn de exploitatieopzetten tot stand gekomen in overeenstemming met het BBV en op welke manieren wordt de raad geïnformeerd over de (financiële) voortgang van grondexploitaties?*

De exploitatieopzet Centrumplan Heerde is niet conform de BBV tot stand gekomen. Binnen de BBV is het niet toegestaan om interne opbrengsten/ dekking reserve als opbrengst in de grondexploitatieberekening te verwerken. Hiertoe is een correctie van EUR 934k doorgevoerd in de jaarrekening. De raad wordt door middel van de voorjaars- en najaarsnota geïnformeerd indien sprake is van ontwikkelingen rondom grondexploitaties alsmede de financiële voortgang via het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties.

Wij willen uw aandacht vragen voor het betrekken van de notitie Grondbeleid van de commissie BBV. Daarin staan aandachtspunten benoemd, waaronder de vraag hoe om te gaan investeringen in het kader van causaliteit, proportionaliteit en profijt. Als eenmaal een keuze is gemaakt, waarop later wijzigingen worden besloten dan is er namelijk sprake van een stelselwijziging, die gemotiveerd moet zijn door veranderde (markt-)omstandigheden en daaraan verbonden veranderde inzichten en wijziging van plannen.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

ESG
Het integreren van duurzaamheidsaspecten binnen uw organisatie en bedrijfsvoering wordt de toekomstige norm. De EU zet flink in op het afdwingen van transparantie over het gevoerde duurzaamheidsbeleid. Een voorbeeld daarvan: met ingang van het boekjaar 2025 moeten grote ondernemingen (volgens de jaarrekening criteria) rapporteren over de voortgang en realisatie van hun duurzaamheidsambities (CSRD) en over de bijdrage van hun producten en/of diensten aan een klimaatneutrale economie (EU Taxonomy).

Hieronder geven wij een opsomming van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.

- De nadere uitwerking van de CSRD is vorm gegeven in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op 31 juli 2023 heeft de Europese Commissie deze ESRS goedgekeurd, waarmee de invoering voor ondernemingen definitief is geworden.
- De EU Taxonomy (een door de EU opgestelde lijst van producten en diensten die als ‘groen’ aangemerkt mogen worden) wordt ondertussen steeds verder uitgebreid. Aan de lijst worden voortdurend diverse economische activiteiten toegevoegd die gericht zijn op de transitie naar circulariteit, het duurzaam gebruik van water, de preventie en beheersing van vervuiling en de bescherming en het herstel van de biodiversiteit.
- Een andere verordening die op termijn toepassing zal gaan vinden is de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). Deze verordening omvat verplichtingen voor ondernemingen om de impact van haar eigen activiteiten en die van haar waardeketen op het gebied van mensenrechten en natuur en klimaat te identificeren en vervolgens maatregelen te treffen om negatieve consequenties daarvan te voorkomen of te mitigeren. Een onderneming moet kunnen aantonen dat zij al het mogelijke heeft gedaan om hieraan te voldoen. Een belangrijk element uit de verordening is dat bestuurders aansprakelijk kunnen worden gesteld indien niet in voldoende mate gevolg aan deze verordening is gegeven.

We kunnen concluderen dat het ESG regelgevingskader volop in beweging is. Alles is erop gericht dat organisaties duurzaamheid in hun organisaties verankeren en rapporteren over uw bijdrage/impact op de thema’s Environment, Social en Governance. Vooruitlopend op de wettelijke verplichtingen is eerdere toepassing (op vrijwillige basis) toegestaan. Om sustainability in uw organisatie te integreren kunt u het ESG raamwerk zoals hieronder weergegeven doorlopen.

Dit is een 8-stappenplan om te komen tot een geïntegreerde duurzaamheidsstrategie en uiteindelijk uw duurzaamheidsverslag. Baker Tilly ESG Advisory kan u bij al deze processtappen (al naar gelang uw behoefte) ondersteunen.

Onze verwachting is dat op termijn de rapportageverplichtingen voor ondernemingen ook voor decentrale overheden gaan gelden. We adviseren u hier dan ook al op voor te sorteren.

Overige onderwerpen

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken
In december van 2023 is door de Commissie BBV de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023) gepubliceerd. Deze notitie is op een aantal punten sterk afwijkend van de vorige notitie als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.

Er zijn wijzigingen van het kostenverhaal faciliterend grondbeleid op een viertal punten:
1) De bijdrage aan het kostenverhaal wordt niet meer in rekening gebracht via de omgevingsvergunning, maar via een aparte kostenverhaalsbeschikking.
2) Er zijn meer keuzemogelijkheden om kosten te verhalen.
3) De kostensoortenlijst is uitgebreid.
4) Er is in de Omgevingswet een regeling opgenomen voor verplichte financiële bijdragen aan ontwikkelingen.

Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen aangebracht als gevolg van 'voortschrijdend inzicht':
!) De voorwaarden voor warme gronden zijn aangepast naar aanleiding van de praktijksituaties met ingang van boekjaar 2022:
- De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw, maar kan ook betrekking hebben op bijvoorbeeld bedrijfsterreinen;
- De voorwaarde dat er betrokkenheid is bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid vervalt;
- De (toekomstige) bestemming(en), functie(s) en/of ontwikkeling betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden.

2) Voorbereidingskosten bij zowel actieve als facilitaire grondexploitaties mogen na 5 jaar ook worden voorzien in plaats van te worden afgeboekt.
3) De rentetoerekening aan actieve grondexploitaties wordt vereenvoudigd door toe te staan dat de in een gemeente reeds gehanteerde omslagrente ook wordt toegepast bij actieve grondexploitaties.
4) Winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, vindt pas plaats als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is.
5) Binnen een gemengde exploitatie met bouwgrondexploitatie- en faciliterende projecten mag het resultaat gesaldeerd worden indien de deelgebieden onlosmakelijk in de ontwikkeling met elkaar verbonden zijn.

Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht.

Overige onderwerpen

Notitie Rente
De doelstelling van Notitie rente 2023 is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot de toerekening van rente door gemeenten en het transparant maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan. De notitie treedt in werking met ingang van begrotingsjaar 2025, waarbij eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan.

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties door middel van de rente-omslag, die voorheen werd gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa + voorraad gronden. Indien de werkelijke rentelasten meer dan 25% afwijken van de rentelasten op basis van de voorgecalculeerde renteomslag, dan moet de gemeente verplicht de werkelijke rente verwerken.

In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening het rentepercentage worden gehanteerd op grond van de afspraken in de overeenkomst en niet de interne omslagrente.

De commissie BBV adviseert verder het renteschema zoals opgenomen op pagina 5 van de Notitie van de commissie BBV in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Indien de rentebaten hoger zijn dan de rentelasten, ontstaat er een ‘negatieve’ renteomslag. Dit is een resultaat van treasurybeleid en beheer en wordt dan ook niet daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend, maar blijft op het taakveld treasury als bate verantwoord staan.

Tot slot wordt gesteld dat wanneer een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend, deze gemaximeerd is op het gewogen gemiddelde rentepercentage dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed. Dit betekent ook dat wanneer er geen aangetrokken financiering is, er geen rente over het eigen vermogen kan worden berekend. De commissie BBV geeft vanuit transparantie de aanbeveling om geen rente over het eigen vermogen te berekenen.

Notitie Overhead
De notitie Overhead van de Commissie BBV is in december 2023 herzien. In deze notitie worden kaders meegegeven over de toerekening van Overhead aan onder andere de leges van de gemeente. In de nieuwe notitie is vooral de definitie van Overhead aangepast. Deze luidt nu als volgt: het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. De nieuwe definitie zorgt er voor dat duidelijker kan worden vastgesteld welke lasten direct toegerekend kunnen worden aan bepaalde taakvelden.

Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.

De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een gemeentelijke notitie overhead aan de gemeenteraad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze notitie neemt de organisatie keuzes ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead. Omdat de toerekening van overheadkosten bij veel gemeenten wordt gebruikt als basis voor het vaststellen van het mengpercentage heeft de aanpassing van deze notitie mogelijk ook fiscaal invloed.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage (1/3)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
BZK C55	Aanpak energiearmoede			
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
BZK C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming […] van eigenaars, woonverenigingen en woocoöperaties			
BZK C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls			
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen			
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
IenW E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)			
EZK F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Voornemens goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Voornemens goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (2/3)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023			
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Voornemens goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Voornemens goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (3/3)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023			
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
SZW G13	Onderwijsroute 2022_ deel gemeente			
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022			
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis 2023-2026			
VWS H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen			
VWS H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Onzekerheid	37.129	Verduurzamingsplan ontbreekt, maar subsidievaststelling moet nog plaatsvinden.
VWS H35b	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Voornemens goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Voornemens goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van getrouwheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Fouten

Aard van de controleverschillen (€)	Getrouwheid
	-
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	**0**
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	**-**
Totaal	**0**

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (€)	Getrouwheid
Prestatielevering jeugd	232.103
Prestatielevering WMO	60.684
Prestatielevering PGB	96.389
Sisa H32 bestedingen kwartaal 4	37.129
Ontbrekende brondocumentatie prestatielevering en prijs inkopen	526.117
Totaal onzekerheden	**952.422**

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 33.701.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	**€**
Centrumplan Heerde	943
M2A afboeken Saas-software	1.163
Voorziening wachtgeldverplichting college	1.089
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	3.195

Bijlage D – Controleaanpak en onafhankelijkheid

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2023 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Heerde maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. Deze samenwerkingen hebben echter geen zodanige invloed gehad op onze werkzaamheden dat wij in dit kader hebben samengewerkt met andere accountants.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Bevestiging van onze onafhankelijkheid
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:
- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten.
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten.
- In- en extern kwaliteitsonderzoek.
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten.
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen
Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Contactgegevens

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle